

V.

Indberetninger om Præstekald i Aarhus Stift.

Ved. Cand. theol. *P. J. N. Spandet.*

Af en i Biskop A. Birchs Tid (1805 ff.) ført Protokol over Indberetninger om ledige Præstekalds Beskaffenhed i Aarhus Stift, som Biskoppen Tid efter anden indgav til Kancelliet, meddeles her følgende Prøver.

1. Aarhus Domkirke. 1806, 26. Juli.

Efter den udi det høje Collegii Skrivelse, dat. 19. dennes, meddelte Efterretning om hidtilværende Stiftsprovst ved Aarhus Domkirke Hr. Rasmus Jansens Beskikkelse til Biskop over Aalborg Stift, haver jeg herved allerærbødigst at indberette bemeldte Stiftsprovstie og Sognekald til Domkirken her i Aarhus vacant.

Indkomsterne til dette Embede haver Hr. Jansen i Aaret 1801 anmeldt at være omtrent 1200 Rd. og nu efter hoslagte Fortegnelse anmelder samme til 1235 Rd., hvoriblandt en Afgift af Løsning Sognekald i Hatting Herred af 66 Rd. 4 $\frac{1}{2}$ har sin Oprindelse deraf, at bemeldte Løsning og annecterede Korning Menighed tilforn har været anseet som Stiftsprovstiet tilhørende, hvoraf Stiftsprovsterne have imodtaget alle de præstelige Indtægter, og derimod besørget de præstelige Forretninger ved en af dem paa Stedet holdt Capellan. Da det nu ved sidste Vacance i Stiftsprovstiet blev ved Resolution af 29. Juni 1793 bestemt, at denne Kalds-Ret til Løsning skulle bortfalde, den og siden ved indtrufne 2de Vacancer i Løsning blev udøvet af Hans Majestæt, saa er herom nu ingen anden Anmærkning at gjøre end at yttre det Ønske for nærværende Sognepræst, Hr. Jacob Kier i Løsning, som udi herhos allerærbødigste følgende Ansøgning allerunderdanigst ansøger om at vorde befriet for bemeldte Afgift paa Grund af hans tiltagende store Familie og Kaldets smaa Indkomster: at han for hans Embedstid maatte i det mindste vorde fritaget for at udrede mere til Stiftsprovsterne end 33 Rd. 2 $\frac{1}{2}$, nemlig det halve af det, der hidtil er svaret.

Stiftsprovstiets Indkomster ere forresten af den Beskaffenhed, at de, som uvisse og for endeel beroende paa Højtids Offer og accidentelle Indtægter, snarere aftager end forøges, fordi mange Borgere og næsten alle Tjeneste Folk efterhaanden efterlade at give Offer.

Jeg finder mig derfor ikke beføjet til at bringe bemeldte Embede i Forslag til en aarlig Afgivts Erlæggelse til Seminariefondet, forhaabende at det høje Collegium gunstigst vil indsee, at der a Kaldets Indkomster, der, som jeg troer, paa det nøjeste ere opgivne, ikke kan beregnes noget Overskud

fra en saadan Embedsmands og Families Underholdning udi en Kjøbstad, især saafremt forommeldte Hr. Kiærs allerunderdanigste Ansøgning maatte komme i allernaadigst Betragtning.

Til Embedet hører frie Bopæl, som af Stiftsprovsterne selv vedligeholdes og lovligen skal afleveres efter Kongl. Rescript af 2. Octbr. 1767, hvorefter Hr. Jansen har til hans Formands Stervboe betalt 400 Rdl. for Residencen, og af hans Eftermand igien skal betales 200 Rdl., da Boligen meget fordeelagtigen er vedligeholdt. Enkepension udredes for Tiden ikke af bemeldte Embede.

Allerærbødigst
Birch.

2. Linnerup og Hammer. 24. Marts 1812.

I Anledning af Sognepræsten for Linnerup og Hammer Menigheder Hr. Christian Julius Wittendorffs Forflyttelse under 7 f. M. til Sognepræst for Hvirring og Hornborg Menigheder, giver jeg mig herved den Ære at indberette følgende om det saaledes vacantblevne Linnerup og Hammer Sognekalds Indkomster og Beskaffenhed. Kaldsrettigheden til fornævnte Embede udøves af Hans Majestæt. Dets Indkomster, som forhen er angivet til 200 Rd. og i Aaret 1801 til 405, kan for nærværende Tid beregnes saaledes:

1) Linnerup Sogns tiendeydende Hartkorn er circa 75 Tdr. 6 Skpr. Hammer Sogns 21 Tdr. 4 Skpr. Men da Sognepræsten tillige er beneficeret Kongetienden af Linnerup Sogn, kan det hele Hartkorn for enkelt Tiende anslaaes til circa 173 Tdr. hvoraf Tienden, som ikke er bortaccorderet, beregnes til 500 Rdl. 2) Af Linnerup Sogns Kirketiende er Kaldet ligeledes tillagt aarlig 4 Tdr. Rug og 4 Tdr. Byg, og af Nørresnede Sogns Kirketiende 28 Tdr. Rug og 4 Tdr. Byg, ialt 32 Tdr. Rug og 12 Tdr. Byg, som efter Middeltallet af sidste 10 Aars Capitelstaxter beløber til omtrent: 354 Rdl. 3) Højtidsoffer 39 Rd. 4) Accidentser 30 Rdl. 5) Qvægtiende og Smaaredsel 20 Rdl. 6) Præstegaardens Jorder staaer for Hartkorn 7 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdk. og indbefatter 91 Tdr. Land geometrisk Maal, hvoraf omtrent 20 Tdr. er sandblandet Muldjord, Resten ringe Hedeland, af hvilke de 14 til 16 Tdr. ikke ere istand til at betale Dyrkningsomkostningerne. Omtrent

det halve af Præstegaardens Jorder ere bortforpagtede for 60 Rd. aarlig, hvilket synes at være et Bevis paa Jordbundens Beskaffenhed. Ildebrændsel til Gaarden, de fornødne Hedetørv til Skorstenen, men alt øvrigt til Brygning, Bagning og Kakkelloven, maa kjøbes. Af Avlingen ville saaledes neppe kunne beregnes noget Overskud, naar Omkostningerne ved Huusholdningen og Jordernes Dyrkning m. v. fraregnes. — Summa 943 Rd.

Af foranførte Indtægt tillader jeg mig at foreslaae en Afgift af 50 Rd. til det allernaadigst oprettede Seminariefond, da, naar de betydelige Skatter og Afgifter, der for nærværende Tid hviler paa Præsteembedet, og den Omstændighed, at Besætnings og Avls-Redskabernes Anskaffelse m. m. udfordre for den unge Mand, der tiltræder et Sognekald, en betydelig Capital, hvis Renter bliver en følelig Fragang fra hans Indkomme, bør ansees af den Betydelighed, at en større Afgift, efter mit uforgribelige Skjønnende, maatte vorde altfor trykkende.

3. Laurberg og Leerberg. 1814, 19. April.

Efter at Sognepræsten til Laurberg og Leerberg Hr. C. L. Budtz under 11 f. M. er bleven allernaadigst beskikket til Sognepræst for Ødum Menighed, er Laurberg Sognekald ledigt, hvortil jus vocandi sidste Gang blev, ifølge kongelig Bevilling af 18. Februar 1798, udøvet af Hr. Kammerherre Hardenberg Reventlow paa Laurberg Kirkes Vegne, for hvilken Kirke jus vocandi herefter udøves af Hans Majestæt Kongen, men da Laurberg Kirke tilhører Besidderen af Grevskabet Friisenborg, har jeg anmodet ham om at oplyse, hvorvidt bemeldte Kirke staaer i saadant Forhold til Grevskabet, at § 5 i Grevernes Privilegier kan ved nærværende Vacance for samme medføre jus proponendi, og forinden saadan Oplysning indkommer, hvilken jeg da uden Ophold skal tilskikke det Kongelige Danske Cancellie, er jeg endnu ikke fuldkommen underrettet om, hvorvidt Forslagsret til Kaldets Besættelse ved nærværende Vacance paa Leerberg Kirkes Vegne kan udøves. — Indkomsterne af Laurberg og Leerberg Sognekald have forhen været ansatte til 130 Rd. D. C., senere i Aaret 1801 til

338 Dlr. 4 Mark 6 Sk. D. C. og kunne nu efter de mig derom tilhændekomne Beretninger angives omtrent saaledes:

1) Præstetienden af Laurberg og Leerberg Sognes Hartkorn, Annexgaarden undtagen, ialt 100 Tdr. 5 Skpr. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Album, hvoraf den største Del ved Kongelig confirmeret Forening er fastsat til Korn, som betales med Penge efter Middeltal af 10 Aars Capitelstaxt; kan i det Hele beløbe omtrent 300 Rd. S. V. 2) Indkomsterne af Annexgaarden, hvis Hartkorn er 4 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdk. 1 Album, samt af et Embedet tilliggende Mensalboe og et Hus, ialt omtrent 60 Rd. 3) Renter af 124 Rbd. „ $9\frac{3}{4}$ Sk. — 5 Rd. 4) Genant af Hovedgaarden Løystrup 6 Tdr. Rug, 6 Tdr. Byg, 6 Tdr. Havre og 1 Tønde Boghvede, kan, beregnet efter hvert Aars Capitelstaxt omsættes til omtrent 100 Rd. 5) Qvægtiende og Nannest omtrent 15 Rd. 6) Offer og Accidentser 14 Rd. 7) Gjesteripenge af Haxholm 4 Mark. 8) Præstegaarden staaer for Hartkorn 5 Tdr. 2 Skpr. $\frac{1}{8}$ Album, hvis hele Tilliggende udgjør et Areal af 100 $\frac{1}{4}$ Td. Land, hvoraf 13 Td. Pløjeland, for det meste god Sædejord. Ildebrændsel savnes næsten ganske, og Listerne paa de af Embedet svarede Skatter have oplyst, at disse Afgifter fuldkommen kunne medtage, hvad der af Præstegaardens Agerbrug kunde beregnes til Indtægt. — Embedets samtlige Indkomster beløbe saaledes omtrent 494 Rbd. 4 $\frac{1}{2}$ S. V.

At dette Sognekald altsaa ikke kan indbringe mere, end hvad der til en anstændig Families allertarveligste Underholdning udfordres, og at det desaarsag efter mit Skjønnende ikke taaler at svare Afgift til det almindelige Seminariefond, tillader jeg mig allerærbødigst at indstille til det Kongelige Danske Cancellies gunstvelbehagelige Opmærksomhed.

4. Alrø. 1817, 7 November.

Ved Kongelig allern. Rescript af 8. Oktober d. Aar er Sognepræsten for Alrø Menighed under Aarhus Stift, Hr. Niels Spandet, i Naade og med Pension entlediget fra sit Embede. Det saaledes vacante Alrø Sognekald, hvortil hans Kongelige Majestæt umiddelbart udøver jus vocandi, er af den nu entledige Sognepræst Hr. Spandet i Aaret 1801 anslaaet til

378 Rbd. 12 Sk. D. C. og for Aaret 1812 til 1641 Rbd. med Udgivter 1060 Rdl., altsaa egentlig beholden Indtægt 581 Rbdr. D. C.

Dets Indkomster bestaar i: Konge- og Præste- Korn- og Qvægtiende af Øens 83 Tdr. Hartkorn, beregnet til omtrent 4 Skpr. Rug pr. Td. Hartkorn enkelt Tiende, hvilket er det høieste, der efter Hr. Spandets Angivelser kan udlades, beløbe efter Middelcours og Middelpriis N. V. 500 Rd. 2) Offer og Accidentser omtrent 30 Rd. 3) Nannest og Smaaredsel 40 Rd. 4) Præstegaarden, hvis Areal ikke nøie er opgivet, kan efter Hr. Spandets Anmeldelser af 1801 og for 1812 ansees at indbringe, efter Afdrag af Reparations- og Dyrkningsomkostninger samt Kongelige Skatter og Folkeløn, aarligen omtrent 80 Rd. — Alrø Sognekalds samtlige Indkomster formenes saaledes at kunne anslaaes til omtrent N. V. 650 Rbdr.

Om endog Tienden ved nye Overenskomst med Yderne mueligen kunde udbringes noget høiere, end ovenfor er anført, bliver dog Alrø Sognekald altid at henregne iblandt de med smaa Indkomster aflagte Præsteembeder, og kan efter min uforgribelige Formening, end og naar Pensionen til den entledigede Sognepræst ophører, ikke taale at udrede Bidrag til Seminariefonden.

5. Hobro og Skjellerup. 1817, 11. November.

Den 2. November d. A. er Sognepræsten for Hobroe og Schjellerup Menigheder i Aarhus Stift Hr. Niels Christian Spur ved Døden afgang. Det ved dette Dødsfald ledigblevne Hobroe og Schjellerup Sognekald, hvortil Hs. Kgl. Majestæt umiddelbart udøver allernaadigst jus vocandi, har forhen været anslaaet til 160 Rdr. D. C. og senere i Aaret 1801 til 761 Rbdr. D. C. — Dets Indkomster kunne i dets nuværende Tilstand, efter de derom indkomne Indberetninger, angives saaledes: 1) 1½ Anpart Tiende af Hobroe Kjøbstads Hartkorn ved Kongelig confirmeret Forening overladt Yderne for Penge, beløber af Byens 49 Tdr. 7 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb. Hartkorn, ialt 200 Rbdr. S. V., for Tiden 375 Rbdr. N. V., men efter Middelcours med Hensyn paa Fremtiden N. V. 300 Rdr. 2) Konge- og Præstetiende af Skjellerup Sogns 61 Tdr.

2 Skpr. 3 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Album Hartkorn ved Kongelig confirmeret Forening overdraget Yderne for 15 Tdr. 5 Skpr. $3\frac{1}{2}$ Fdk. Rug, 31 Tdr. 3 Skpr. $1\frac{1}{2}$ Fdk. Byg, 47 Tdr. 6 Skp. 2 Fdk. Havre, som beregnet efter Middelcours og Middelpriis udgjør ialt 550 Rd. 3) Offer og Accidentser af begge Sogne 300 Rd. 4) Indkomster af Annexgaarden, samt Nannest og Smaaredsel, omtr. 80 Rd. 5) Embedsbolig haves ikke, men 17 Tdr. Land geometrisk Maal, adspredt paa flere Steder paa Byens Mark, kan efter det for samme angivne Udbytte ansees at indbringe aarlig omtrent 200 Rdr. — Indkomsterne af H. og S. Sognekald udgjør saaledes omtr. 1430 Rd. N. V. Derimod er Embedets visse Udgivter: 1) Skatter og Landmodesexpenser idet mindste 150 Rdr. 2) Huusleie, hvortil der af Kirken gives aarlig 16 Rbdr. S. V., efter Middelcours 24 Rbdr. N. V., vil desuden i det ringeste medtage 250 Rdr. Altsaa beholden Indtægt N. V. 1030 Rbdr.

Paa Embedet hviler allerede Pension til 2 Enker, hvortil nu Hr. Spurs efterladte Enke kommer som den Tredie; og skjønt saadant ej kan forhøje Beløbet af Pensionen, medfører det dog den Sandsynlighed, at denne Byrde en Tid lang kan vedblive at hæfte paa Embedet. Saavel med Hensyn herpaa som paa Embedets Beskaffenhed i det Hele, formener jeg allerærbødigst, at det maatte ønskes forskaanet for at svare Afgift til Seminariefonden.
